

Πιο «πράσινες» και πιο φιλικές προς τους κατοίκους

Το ΤΕΕ συμμετέχει με ολοκληρωμένες προτάσεις στο διάλογο για το μέλλον των ελληνικών πόλεων προκρίνοντας έργα αναπλάσεων, ολοκληρωμένων πολεοδομικών παρεμβάσεων και κίνητρα απόσυρσης υποβαθμισμένων οικιστικών συνόλων

Πιο πράσινες και πιο φιλικές προς τους πολίτες θέλουν οι επιστήμονες και οι κάτοικοι τις ελληνικές πόλεις, πολλές από τις οποίες κατέχουν θλιβερά πανευρωπαϊκά ρεκόρ στο λιγότερο πράσινο, στους λιγότερους ελεύθερους χώρους και στην περισσότερη ατμοσφαιρική ρύπανση.

Οι πόλεις αποτελούν το κύτταρο της κοινωνικής εξέλιξης, με τον ΟΗΕ να προβλέπει ότι συνεχώς θα αυξάνεται ο πληθυσμός τους και τους αρχιτέκτονες, τους μηχανικούς και τους κατοίκους να αγωνιούν για την ταυτότητα των πόλεων στο μέλλον.

Επειδή ο αστικός χώρος αλλάζει χρόνο με το χρόνο, είναι απαραίτητο να υπάρχουν σχέδια ανάπτυξης, όπως είναι τα Ρυθμιστικά Σχέδια, που προωθούνται για ορισμένες πόλεις, οι οποίες παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού και ως εκ τούτου τα περισσότερα προβλήματα αστικοποίησης των περιοχών που τις περιβάλλουν.

Η έλλειψη σχεδίων και προγραμμάτων για την ανασυγκρότηση των πόλεων έχει ως αποτέλεσμα και την αδυναμία απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων, που δίδονται ειδικά για αναπλάσεις ευρωπαϊκών πόλεων.

Για την Αθήνα, το σχέδιο επικαιροποίησης του ρυθμιστικού της δόθηκε από την προηγούμενη κυβέρνηση στις 13.4.09. Η νέα κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι θα το τροποποιήσει, γιατί θεωρεί ότι οι αναπτυξιακές προοπτικές της πρωτεύουσας πρέπει να αλλάξουν, με γνώμονα την πράσινη ανάπτυξη.

Για τη Θεσσαλονίκη, η επικαιροποίηση του ρυθμιστικού δόθηκε στις 4.12.08, αλλά και εκεί δεν έχουν προχωρήσει οι διαδικασίες.

Για τις πόλεις Πάτρα, Λάρισα και Βόλο ιδρύθηκαν οι Οργανισμοί Ρυθμιστικών Σχεδίων στις 15.7.08. Ενωρίτερα, στις 2.10.06 προκηρύχθηκαν οι διαγωνισμοί για την εκπόνηση μελετών Ρυθμιστικών Σχεδίων στις πόλεις Βόλος, Λάρισα, Πάτρα και Ιωάννινα, με την τελευταία να είναι η πλέον προχωρημένη στις διαδικασίες. Ωστόσο, κανένα από τα Ρυθμιστικά Σχέδια δεν έφτασε ακόμη στο επίπεδο της θεσμοθέτησης, γεγονός που σημαίνει ότι συνεχίζεται η άναρχη ανάπτυξή τους.

Το ΤΕΕ επί σειρά ετών επιδιώκει να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις σύγχρονες πόλεις της χώρας. Στην κατεύθυνση αυτή, έχει πραγματοποιήσει σειρά δράσεων, με στόχο να βελτιωθεί το επίπεδο διαβίωσης στις πόλεις. Έχει πραγματοποιήσει δύο Συνέδρια για τις μεσαίες πόλεις, ενώ στο διήμερο Παρίσι - Αθήνα, όπου παρουσιάστηκε η μεθοδολογία για την κατάρτιση των ρυθμιστικών σχεδίων των δύο πόλεων και οι στόχοι που τέθηκαν για την περαιτέρω ανάπτυξή τους, καταγράφηκαν ενδιαφέρουσες απόψεις.

Η Αθήνα, μαζί με την Μπρατισλάβα και το Αμβούργο, βρίσκεται στις τρεις ταχύτερα «γκετοποιούμενες» πόλεις στην Ευρώπη.

Οι έξι από τις δέκα πόλεις στην Ευρώπη με προβλήματα αέριας ρύπανσης είναι ελληνικές και είναι οι: Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο, Λάρισα και Βόλος.

Οι πόλεις στην Ελλάδα είναι από τις λιγότερο ανταγωνιστικές σε επίπεδο ΕΕ. Τα ποσοστά πρασίνου στις ελληνικές πόλεις είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ.

Από τις 2.000 αναγκαίες πολεοδομικές μελέτες σε επίπεδο επικράτειας, έχουν ολοκληρωθεί –την τελευταία 20ετία– οι 950 (δηλαδή οριακά το 50%), ενώ από τις 2.000 πράξεις εφαρμογής, που έπρεπε να έχουν εκπονηθεί και κυρωθεί, έχει ολοκληρωθεί μόλις το 20%.

Ο συνήθης χρόνος ολοκλήρωσης μιας πολεοδομικής μελέτης και των πράξεων εφαρμογής της κυμαίνεται από 12 έως 18 χρόνια (!).

Αυτές είναι μερικές μόνον από τις επισημάνσεις που έγιναν στη διάρκεια των εργασιών της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής, που άνοιξε τον

κύκλο εργασιών, με θέμα την «Ανασγκρότηση των πόλεων», υπό τον Πρόεδρο της Επιτροπής και Βουλευτή ΠΑΣΟΚ Μαγνησίας **Κώστα Καρτάλη**, με τη συμμετοχή της ΚΕΔΚΕ, του ΤΕΕ, του ΣΑΔΑΣ - ΠΕΑ και του ΣΕΠΟΧ. Η Επιτροπή, διαπιστώνοντας την κρίση στην ο-

φούν τα τελικά συμπεράσματα, στην κατεύθυνση των οποίων θα γίνουν ενέργειες υλοποίησής τους.

«Τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν αποτυπώνουν τη δυσάρεστη εικόνα των πόλεων στην Ελλάδα που αναπτύσσονται ως “μικρές Αθήνες” στο αποτυχημένο δηλαδή

φορίας. Η Επιτροπή Περιβάλλοντος στοχεύει να εντοπίσει τις απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις, ώστε να προστατευθούν οι πόλεις και να υποστηριχθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξής τους.

Από την πλευρά της, η εκπρόσωπος της ΚΕΔΚΕ **Τασία Λαγουδάκου**, υποστηρίζει ότι είναι αδύνατη με τα σημερινά θεσμικά εργαλεία η απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων για την ανάπτυξη περιοχών και τμημάτων των πόλεων. Πρότεινε την έγκριση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων από το Συμβούλιο της Επικρατείας, αλλά την έγκριση των πολεοδομικών μελετών με υπουργικές αποφάσεις. Εξέφρασε, τέλος, την ανησυχία της για το Σχέδιο «Καλλικράτης», καθώς εκτίμησε ότι θα επηρεάσει το πολεοδομικό μέλλον των πόλεων.

Η πρόεδρος του ΣΕΠΟΧ, **Βιβή Μπάτσου**, τόνισε ότι οι ελληνικές πόλεις γίνονται περισσότερο ευάλωτες, λόγω των κλιματικών αλλαγών, υπογράμμισε την έλλειψη συνολικού χωροταξικού σχεδιασμού στις ελληνικές πόλεις και επεσήμανε ότι πολλές αστικές παρεμβάσεις δεν εντάχθηκαν σε κάποιο ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης των πόλεων. Υπογράμμισε ότι καθώς εκ-

Η Αθήνα «γκετοποιείται»

Η Αθήνα βρίσκεται ανάμεσα στις πρώτες ευρωπαϊκές πόλεις με το λιγότερο πράσινο, τα μεγαλύτερα προβλήματα ρύπανσης και τις ταχύτερα «γκετοποιούμενες» περιοχές

ποία βρίσκονται σήμερα οι ελληνικές πόλεις, επιχειρεί τη διευκρίνηση των θεσμικών εργαλείων που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξή τους.

Τα συμπεράσματα του διαλόγου που είναι σε εξέλιξη θα τεθούν σε δημόσια διαβούλευση για δύο μήνες και, στη συνέχεια, θα καταγρα-

φούν τα τελικά συμπεράσματα, στην κατεύθυνση των οποίων θα γίνουν ενέργειες υλοποίησής τους. «Τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν αποτυπώνουν τη δυσάρεστη εικόνα των πόλεων στην Ελλάδα που αναπτύσσονται ως “μικρές Αθήνες” στο αποτυχημένο δηλαδή πρότυπο της πρωτεύουσας», τονίζει ο Κ. Καρτάλης. Και προσθέτει ότι, οι πόλεις αγνοούν τον πολεοδομικό σχεδιασμό που συχνά θεωρείται ως η εκ των υστέρων νομιμοποίηση ιδιωτικών επιλογών και των δυναμικών της αγοράς γης. Παράλληλα, ο ιδιωτικός χώρος είναι κυρίαρχος, με αποτέλεσμα ο δημόσιος χώρος να υποβαθμίζεται, ενώ απουσιάζει η αρχιτεκτονική στα δημόσια έργα. Παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί, το ισχύον πολεοδομικό πλαίσιο είναι σύνθετο και χρονοβόρο.

Συχνά, το αστικό περιβάλλον και η προστασία του χρησιμοποιούνται ως άλλοθι για οικονομικά μέτρα, όπως για παράδειγμα οι ημιπαιθριοί χώροι και τα τέλη κυκλο-

Η παρέμβαση του ΤΕΕ

Τα προβλήματα των ελληνικών πόλεων επικεντρώνονται, κατά το ΤΕΕ, στην έλλειψη νομοθετικού πλαισίου για τον Αστικό Σχεδιασμό, θεσμικών εργαλείων για τις αναπλάσεις και τους ελεύθερους χώρους, στην αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των πόλεων.

Ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η **αμιγής χρήση**, η οποία είτε ως κατοικία είτε ως εμπόριο, με την πάροδο του χρόνου, όπου ισχύει, εμφανίζει προβλήματα βιωσιμότητας. Η ισορροπία των χρήσεων, με ανάμειξή τους - αναψυχή, πολιτισμός, εμπόριο, διοίκηση, κατοικία - είναι βασική προϋπόθεση για να κρατηθούν ζωντανές οι πόλεις.

Η **έλλειψη κοινοχρήστων χώρων** και **κοινωφελών εγκαταστάσεων**, τόσο σε επίπεδο γειτονιάς, όσο και σε επίπεδο πόλης και η μη ορθή διαχείριση όσων υπάρχουν.

Η **υποβάθμιση** - έως και εγκατάλειψη - **των φυσικών πόρων** του αστικού ιστού των πόλεων, παράδειγμα ο Κηφισός και οι εκβολές του, το παραθαλάσσιο μέτωπο στο Σαρωνικό κλπ.

Η **ανεπάρκεια μαζικών μέσων μεταφοράς** και ειδικά των μέσων σταθερής τροχιάς, η κυριαρχία του ΙΧ, ακόμα και στα ιστορικά κέντρα των πόλεων.

Η **αισθητική ομοιογένεια** των ελληνικών πόλεων και η ανάγκη προσδιορισμού της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας των πόλεων.

Το **φαινόμενο των μεταναστών** στα μεγάλα αστικά κέντρα και στις πόλεις υποδοχής τους, που οδήγησαν σε δημιουργία γκέτο σε ήδη προβληματικές περιοχές, με περαιτέρω υποβάθμισή τους, λόγω έλλειψης στην κάλυψη στοιχειωδών αναγκών λειτουργίας.

Το ΤΕΕ προτείνει αναπλάσεις με ριζικές παρεμβάσεις, μέσω επανακαθορισμού των χρήσεων γης, κυκλοφοριακών ρυθμίσεων,

πολιτισμικής και οικονομικής αξιοποίησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ριζικές αναπλάσεις περιοχών και κίνητρα απόσυρσης υποβαθμισμένων οικιστικών συνόλων, αναπλάσεις θαλασσίων και παραποτάμιων μετώπων (όπου υπάρχουν), ανάδειξη των αρχιτεκτονικών στοιχείων μιας περιοχής.

Νομοθετικό πλαίσιο για τον αστικό σχεδιασμό

Το νομοθετικό πλαίσιο του αστικού σχεδιασμού αφορά στα επίπεδα σχεδιασμού του **Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου** (ΓΠΣ) και της **Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης** (ΣΧΟΟΑΠ),

Παράλληλα με τους σχεδιασμούς και το διάλογο που προωθεί το υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, πρωτοβουλία διαλόγου με τους Τεχνικούς Επιστημονικούς Κοινωνικούς και Αυτοδιοικητικούς φορείς για το μέλλον των ελληνικών πόλεων ανέλαβε και η Μόνιμη Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής

την **πολεοδομική μελέτη** και την **πράξη εφαρμογής** όπως προβλέπεται από το Ν. 2508/97 «βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις».

Σημαντικό πρόβλημα, που εντοπίζεται στην εφαρμογή του, είναι οι μεγάλοι χρόνοι σε σχέση με τις διαδικασίες τόσο κατά τη διάρκεια των μελετών όσο και στην υλοποίηση και παρακολούθησή, μετά την έγκρισή τους.

Θεσμικά εργαλεία για τις αναπλάσεις και τους ελεύθερους χώρους

Η σημασία των αναπλάσεων, το περιεχόμενό τους, οι φορείς εκτέλεσης, τα μέσα των πολεοδομικών παρεμβάσεων στις περιοχές αυτές, τα χρηματοδοτικά μέσα, η ανασυγκρότηση υποβαθμισμένων περιοχών, η αναμόρφωση προβληματικών περιοχών και η εξασφάλιση σημαντικών κοινόχρηστων χώρων, προβλέπονται τόσο

στο Ν. 2508/97 Κεφάλαιο Β', όσο και στο Ν. 1337/83 (ζώνες κινήτρων) και Ν. 947/79 (δικαίωμα προτίμησης).

Υπάρχει, συνεπώς, το νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο όμως δεν έχει εφαρμοστεί. Επίσης, είναι αναγκαία για την εφαρμογή του η έκδοση των εκτελεστικών διαταγμάτων και αποφάσεων, όπως αυτές αναφέρονται στις διάφορες ενότητες του Ν. 2508/97.

Αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των πόλεων

Ανάδειξη αρχιτεκτονικών στοιχείων ανά περιοχή και προστασία της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς.

Πρέπει να γίνει συνείδηση όλων

κρεμούν οι εγκρίσεις 420 Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων θα πρέπει πρώτα να ολοκληρωθούν με το καθεστώς των ήδη υπαρχόντων καποδιστριακών δήμων και στη συνέχεια να εξεταστεί αν απαιτείται νέα αναθεώρησή τους.

Από την πλευρά του, ο πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ-ΓΠΕΑ, **Ευάγγελος Λυρούδης**, τόνισε ότι χρειάζεται ένας γενικευμένος διάλογος για τον νέο Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό, ο οποίος θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες της αρχιτεκτονικής. Πρότείνει να γίνονται αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί για όλα τα δημόσια κτίρια και στήριξε τη δυνατότητα έκφρασης περισσότερο σύγχρονων ρευμάτων, καθώς κάθε εποχή πρέπει να αποτυπώνει την παρουσία της.

Η εκπρόσωπος του ΤΕΕ **Ειρήνη Τσακροπούλου**, αφού παρουσίασε αναλυτικά τα προβλήματα των ελληνικών πόλεων, υπογραμμίζοντας την έλλειψη των κοινοχρήστων ελεύθερων χώρων, τόνισε ότι πρέπει να προχωρήσουμε σε συνολικές αναπλάσεις περιοχών, με απόσυρση τμημάτων των πόλεων και συμπλήρωση ότι η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς είναι ουσιαστικά δείγμα πολιτισμού.

Σε εγκατάλειψη βρίσκεται το ιστορικό κέντρο της Αθήνας και σε κάποια τμήματά του η υποβάθμιση που έχει υποστεί είναι μη αναστρέψιμη.

Αυτό προέκυψε από τη συνάντηση του προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής, **Κώστα Καρτάλης**, με Επιτροπές και Συλλόγους που δραστηριοποιούνται για την προστασία του ιστορικού κέντρου της Αθήνας. Συμμετείχαν εκπρόσωποι από την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, την Επιτροπή Κατοίκων Πλάκας, την Επιτροπή Κατοίκων Ακαδημίας Πλάτωνος, το Σύλλογο «Παναθήναια», το Σύλλογο «Μέγας Αλέξανδρος», την Επιτροπή Κατοίκων Εξαρχείων και την Κίνηση Πολιτών για τη Διάσωση του Ιστορικού Κέντρου, που κατέθεσαν τα προβλήματα για κάθε περιοχή του ιστορικού κέντρου της Αθήνας και πρότειναν

κέντρο του ενδιαφέροντος της Πολιτείας. Ζήτησαν από την Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής να αναλάβει την πρωτοβουλία για την προώθηση των αιτημάτων τους που αφορούν κυρίως τη διασφάλιση της εφαρμογής των νομοθετικών ρυθμίσεων και τη λήψη νέων μέτρων για την ανάπτυξη και καλή λειτουργία των γειτονιών της Αθήνας, ώστε να μη μετατραπεί το Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας σε Ιστορικό «Γκέτο» της Αθήνας.

Επανακατοίκηση του κέντρου

Στην ομιλία του, ο Κώστας Καρτάλης, αν. καθηγητής Παν/μίου Αθηνών, πρόεδρος της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων, βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, επισήμανε ότι δύσκολα κανείς μπορεί να δικαιολογήσει την εγκατάλειψη του ιστορικού κέντρου της Αθήνας τα τελευ-

τως, τα αποτελέσματα μιλούν από μόνα τους. Η ισχύς των παρεμβάσεων των εμπλεκόμενων φορέων είναι πολύ ασθενέστερη από την ένταση των προβλημάτων, ενώ, όσο δεν προκύπτει συντονισμός μεταξύ των φορέων, οι ήδη περιορισμένες αρμοδιότητες αποδυναμώνονται ακόμη περισσότερο. Δε χρειάζεται να ανακαλύψουμε την πυρίτιδα. Ας δούμε τι έγινε με την Πλάκα, τι έκαναν άλλες πόλεις με συναφή προβλήματα και ας δράσουμε άμεσα.

Το βέβαιο είναι ότι οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές είναι η επανακατοίκηση του Κέντρου και η επιστροφή δημόσιων και ιδιωτικών λειτουργιών που απομακρύνονται. Το βέβαιο είναι, επίσης, ότι απαιτείται αυστηρός συντονισμός, ανάλογος με αυτόν που εφαρμόσαμε στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Πιστεύω ότι η κυβέρνηση έχει την πολιτική βούληση για τη διάσωση του ιστορικού κέ-

Στο μηδέν οι περιοχές του κέντρου της Αθήνας

συγκεκριμένες νομοθετικές, διοικητικές, πολεοδομικές και άλλες παρεμβάσεις.

Ιδιαίτερα επισήμαναν, μεταξύ άλλων: - Την αίσθηση αποκλεισμού, την οποία βιώνουν οι κάτοικοι και οι έμποροι, έχοντας να αντιμετωπίσουν την «γκετοποίηση» των περιοχών τους. - Την υποχώρηση της κατοικίας. - Την παρακμή των παραδοσιακών εμπορικών χρήσεων. - Την έλλειψη ασφάλειας και την αύξηση παράνομων δραστηριοτήτων. - Την έλλειψη ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων και χώρων πρασίνου. - Την έλλειψη συνολικού πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού, η οποία οδηγεί σε ανάπτυξη οικοδομικής δραστηριότητας εις βάρος όχι μόνο ελεύθερων χώρων, αλλά και πολιτιστικών και αρχαιολογικών χώρων. - Την αύξηση φαινομένων ηχορρύπανσης. - Την περιβαλλοντική υποβάθμιση. - Τη συγκέντρωση συγκεκριμένων οχλουσών χρήσεων που τις περισσότερες φορές λειτουργούν παράνομα.

Οι φορείς τόνισαν ότι το Ιστορικό Κέντρο πρέπει να ξαναμπει στο επι-

ταία χρόνια.

Ουσιαστικά, σε μια ακτίνα 1-3 χιλιομέτρων γύρω από την Ακρόπολη, όλες σχεδόν οι περιοχές παρουσιάζουν προβλήματα ασφυκτικής πίεσης από χρήσεις γης, που δε συνάδουν με την πολιτιστική και ιστορική αξία του ιστορικού κέντρου, αλλοίωσης της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, εξαιτίας της αύξησης των παράνομων και παραβατικών συμπεριφορών, εγκατάλειψης σε ό,τι αφορά την αρχιτεκτονική του φυσιογνωμίας, υποβάθμισης ως προς τον αστικό εξοπλισμό, αφόρητης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, έλλειψης ελεύθερων χώρων, απρογραμματίστης και αυθαίρετης, μερικές φορές, δόμησης. Η ιδιόμορφη αυτή κατάσταση για ιστορικό κέντρο ευρωπαϊκής πρωτεύουσας έχει, όπως είναι φυσικό, άμεσα αποτελέσματα στη λειτουργία της πόλης, στην κοινωνική ζωή, αλλά και στην οικονομική δραστηριότητα.

Δεν είναι στις προθέσεις μου, είτε, να υποβαθμίσω τις όποιες προσπάθειες δρομολογήθηκαν για την προστασία του ιστορικού κέντρου.

ντρου της Αθήνας.

Σε ό,τι αφορά την Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής, ανοίγει το θέμα όχι για να καταγραφούν, για μία ακόμη φορά, τα προβλήματα, αλλά για να εντοπιστούν λύσεις που θα αναληφθούν από τους αρμόδιους φορείς. Η κατάσταση θα είναι πολύ σύνομομη αναστρέψιμη. Τότε θα μιλούμε για το ιστορικό «Γκέτο» της Αθήνας.

Η Πλάκα

Η Πλάκα είναι, ίσως, το μοναδικό παράδειγμα στη χώρα μας, στο οποίο η πολιτική βούληση για αναβάθμιση και ανάδειξη μιας περιοχής αρχίζει με υποδειγματικό, λεπτομερή, πολεοδομικό σχεδιασμό, θωρακίζεται με ένα καινοτόμο νομοθετικό πλαίσιο και πραγματοποιείται με αδιάλειπτη αποφασιστικότητα συνέχεια και σχετική συνέπεια, τόνισε στην εισήγησή της η Επιτροπή Πρωτοβουλίας Κατοίκων Πλάκας της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού. Και πρόσθεσαν, μεταξύ άλλων, ότι στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης στην Πλάκα, τα

πράγματα ήταν πράγματι άγρια. Η μοναδική απόφαση, τότε, της πολιτείας να ορίσει μια ημερομηνία για την εφαρμογή του νόμου και να την κρατήσει έκανε, τότε, τη μεγάλη διαφορά. Και τα αποτελέσματα τα βλέπουμε σήμερα.

Δε θα ήταν έτσι, όμως, αν όλη η προσπάθεια δεν είχε μελετηθεί με μοναδική λεπτομέρεια και αν δεν υπήρχε η πολιτική βούληση. Αλλά, κυρίως, και αν δεν υπήρχαν οι κάτοικοι που σιγά σιγά αυξάνονταν.

Η ακύρωση, όμως, μπορεί να γίνει στην πράξη. Η απομάκρυνση από τη γειτονιά των δύο υπηρεσιών ελέγχου που αντικατέστησαν, κακώς, το αρχικό Γραφείο Πλάκας, ισοδυναμεί στην πραγματικότητα με κατάργησή τους. Η εγκατάλειψη των κοινόχρηστων χώρων, η ασφυκτική, αυθαίρετη κατάληψη κάθε ελεύθερου χώρου από τα τραπεζοκαθίσματα. Οι πλατείες μετατρέπονται σε πάρκινγκ αυτοκινήτων. Ο πεζός δεν μπορεί να κινηθεί ούτε στους πεζοδρόμους, αλλά ούτε και στο δρόμο, αφού στη συνεχή ροή των τροχοφόρων έχουν προστεθεί και τα γνωστά τρενάκια, που διασχίζουν πλέον τα στενά σοκάκια, επιδεινώνοντας την ήδη βεβαρημένη κατάσταση.

Αυτό που έχει ανάγκη σήμερα η Πλάκα, είναι να ξαναμπει στην προσοχή της πολιτείας.

Ακαδημία Πλάτωνος

Η συνοικία Ακαδημία Πλάτωνος, με τις δύο γειτονιές της - τον Άγιο Γεώργιο και την Ακαδημία Πλάτωνος - δέχτηκε και δέχεται την άμεση επιρροή ενός άλλου πολύ σημαντικού χώρου, του Ελαιώνα, ανέφεραν οι εκπρόσωποι των κατοίκων για τη σωτηρία και αναβάθμιση της Ακαδημίας Πλάτωνος. Και πρόσθεσαν ότι στη συνοικία τους έχει σωρευτεί διαχρονικά μεγάλος όγκος προβλημάτων, που την έχει οδηγήσει στην υποβάθμιση. Επισήμως, αυτή η υποβάθμιση αναγνωρίζεται από το 1988, στο κείμενο και τις προτάσεις του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Αθηναίων. Είκοσι δύο χρόνια τώρα, καμία ουσιαστική ενέργεια ανάλογη της σοβαρότητας των προβλημάτων

δεν έχει προωθηθεί, κυρίως από το Δήμο Αθηναίων, αλλά και από άλλους αρμόδιους φορείς. Μόνον οι εξαγγελίες για την ένταξη του αρχαιολογικού χώρου στο Πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας, τη δημιουργία του Μουσείου της Πόλης των Αθηνών και της Ακαδημίας των Εθνών.

Αντίθετα, τα τελευταία χρόνια, καταγράφεται μια εντεινόμενη προσπάθεια άλωσης κάθε αδόμητου χώρου.

Οι κάτοικοι της συνοικίας μέσα από συγκεντρώσεις και συζητήσεις προτείνουν:

- Να ενταχθεί άμεσα το Αρχαιολογικό Άλσος της Ακαδημίας Πλάτωνος στο πρόγραμμα της ΕΑΧΑ.

- Να επεκταθεί ο αρχαιολογικός χώρος στις αδόμητες γειτονικές ε-

των κατοίκων.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 αρχίζει να εγκαθίσταται στις γειτονιές η βιομηχανία διασκέδασης της Αθήνας. Με την έναρξη λειτουργίας του μετρό, οι γειτονιές μετατράπηκαν στο μεγαλύτερο διασκεδαστήριο της Αθήνας και κατ' επέκταση της Ελλάδας.

Η χορορύπανση είναι εκτός ορίων. Έχει καταμετρηθεί τις πρώτες πρωινές ώρες μέσα σε κρεβατοκάμαρα στάθμη 85db, τα δε σπύτια δονούνται στην κυριολεξία κάθε βράδυ από τα μπάσα της ανεξέλεκτης λειτουργίας των ηχητικών συστημάτων, πολλά από τα οποία βρίσκονται ακόμα και στις προσόψεις των καταστημάτων.

Κάθε ελεύθερος δημόσιος χώρος, πεζοδρόμιο, πλατεία ακόμα και

Εκρηκτικά πολεοδομικά, κοινωνικά και αναπτυξιακά προβλήματα καταγράφονται στις περιοχές του κέντρου της Αθήνας, ενώ οι φορείς διατυπώνουν προτάσεις για Πλάκα, Ακαδημία Πλάτωνος, Κεραμεικό, Γκάζι, Ρουφ

κάσιες. Να ανεγερθεί το νέο Μουσείο της Πόλης των Αθηνών, καθώς και η Ακαδημία των Εθνών που έχει εξαγγελθεί, σε χώρους κοντά αλλά εκτός του σημερινού αρχαιολογικού χώρου.

- Να υπογειοποιηθούν οι γραμμές του Προαστιακού.

Κεραμεικός, Γκάζι, Ρουφ

Ο σύλλογος των κατοίκων Κεραμεικού, Γκάζι, Ρουφ και ο Εξωραϊστικός Φυσιολατρικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Μέγας Αλέξανδρος» τονίζουν ότι στη γειτονιά τους βρίσκεται το αρχαίο νεκροταφείο του Κεραμεικού, αλλά και στη σύγχρονη ιστορία της Αθήνας υπήρξαν το εργοστάσιο παραγωγής αερίου (Γκάζι), η κεντρική λαχαναγορά Αθηνών (Ιερά Οδός & Πειραιώς), η αγορά (Ερμού & Πειραιώς) «Κορεάτικη αγορά», τα γνωστά σε όλους στρατόπεδα του Ρουφ.

Στην περιοχή η ανοικοδόμηση είναι ταχύτατη. Τα νέα οικοδομικά δεδομένα αλλάζουν εντελώς το τοπίο της γειτονιάς, τόσο ως προς τις χρήσεις όσο και ως προς τη σύνθεση

το προαύλιο του ναού του Αγ. Βασιλείου (Πειραιώς & Πέτρου Ράλλη) «ενοικιάζεται» αφορολόγητα στους «παρκαδόρους».

Η πολιτική που ακολουθεί ο δήμος, αλλά και η πολιτεία, με την ανοχή στην ανάπτυξη του μεγαλύτερου διασκεδαστηρίου της χώρας, χωρίς κανέναν κανόνα και με άναρχο και άνομο τρόπο, οδηγούν τους κατοίκους σε φυγή. Γειτονιά χωρίς κατοίκους μετατρέπεται σε γκέτο.

Η πρόταση που καταθέτουν περιλαμβάνει τα εξής: Έκαναν προσφυγή στο ΣτΕ για τον Ελαιώνα, ζητούν να εφαρμοστεί η απόφαση του ΣτΕ για την υπογειοποίηση του σιδηροδρομικού διαδρόμου, ζητούν να διασωθεί το Σεράφειο Κολυμβητήριο, να γίνει κυκλοφοριακή μελέτη της γειτονιάς, να ληφθεί μέριμνα για τα απορρίμματα, να γίνουν έργα ανάπλασης, να εφαρμοστεί ο νόμος για την ηχορρύπανση από τα κέντρα διασκέδασης, να γίνει επανέλεγχος από μηδενική βάση όλων των αδειών του διασκεδαστηρίου και να διασφαλιστούν θέσεις στάθμευσης για τους κατοίκους.

Σχέδιο «Ξενοκράτης» για την Αθήνα

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής, στο πλαίσιο του κύκλου εργασιών «Ανασυγκρότηση των πόλεων», εξέτασε σε ειδική συνεδρίαση το θέμα «Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας. Στη συνεδρίαση συμμετείχαν ο νομάρχης Αθηνών **Γ. Σγουρός**, ο δήμαρχος Αθηναίων, **Ν. Κακλαμάνης**, ο πρόεδρος του ΟΡΣΑ, **Γ. Πολύζος**, η πρόεδρος της ΕΑΧΑ ΑΕ, **Ν. Γαλάνη** και οι εκπρόσωποι της Κίνησης για τη Διάσωση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας, **Α. Κωστίκας** και **Π. Δούκας**.

Στην έναρξη της συνεδρίασης, ο πρόεδρος της Επιτροπής Περιβάλλοντος και βουλευτής Μαγνησίας του ΠΑΣΟΚ, **Κώστας Καρτάλης** σημείωσε: «Η αναβάθμιση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας δεν επιλύεται με επιχειρήσεις “σκούπα” αλλά μέσα από μια οργανωμένη και σε βάθος χρόνου παρέμβαση που θα αντιμετωπίζει πολεοδομικά, αρχιτεκτονικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Ουσιαστικά αυτό μεταφράζεται σε έναν “Κοινωνικό, Οικονομικό και

Περιβαλλοντικό Ξενοκράτη”.

Αν και η εικόνα της Αθήνας αποτυπώνει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολλά μεγάλα αστικά κέντρα, στην περίπτωση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας τα πράγματα είναι περισσότερο περίπλοκα, καθώς η υποβάθμιση που παρατηρείται, κυρίως από το 2004 και μετά, είναι ραγδαία και αφορά στον παραμελημένο κτιριακό ιστό, στη

Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο, στα πρότυπα του «Ξενοκράτης» απαιτείται για την Κοινωνική, Οικονομική και Περιβαλλοντική παρέμβαση και αναβάθμιση στο κέντρο της Αθήνας

δραματική έλλειψη ελεύθερων χώρων, στα υψηλά επίπεδα αέριας ρύπανσης και ηχορρύπανσης, στην επικράτηση του ιδιωτικού χώρου έναντι του δημόσιου, στην υπερβολική συγκέντρωση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος (“βιομηχανία διασκέδασης”), στην απομάκρυνση δημόσιων υπηρεσιών, στη μείωση της νόμιμης επιχειρηματικής δραστηριότητας και στην αύξηση του παρεμπορίου, στις αλλαγές χρήσεων γης, που οδηγούν

σε αισθητική και κοινωνική υποβάθμιση, στην αυξημένη συγκέντρωση μεταναστών χωρίς, όμως, τις αντίστοιχες υποδομές ή τα αναγκαία μέσα ενσωμάτωσης, στην αυξημένη παραβατικότητα κ.ά.

Το περίπλοκο αυτό σκηνικό συμπληρώνεται και από τους κερδοσκοπούς γης και ακινήτων, που επενδύουν στην “υποβάθμιση” και εκμεταλλεύονται την πρόθεση των

ρέων, οι ήδη περιορισμένες αρμοδιότητες αποδυναμώνονται ακόμη περισσότερο. Σε κάθε περίπτωση, δε χρειάζεται να ανακαλυφθεί η πυρίτιδα. Αρκεί να εξετασθεί τι έγινε με την Πλάκα, αλλά και τι έκαναν άλλες πόλεις με συναφή προβλήματα».

Ο Κ. Καρτάλης παρουσίασε, επίσης, στοιχεία που αποτυπώνουν ποσοτικά τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας:

- Σύμφωνα με έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2008), η Αθήνα είναι μαζί με το Αμβούργο και την Μπρατισλάβα, οι ευρωπαϊκές πόλεις στις οποίες αναπτύσσονται περιοχές - γκέτο με σημαντικά ποσοστά ανεργίας.

- Τα ποσοστά κατοίκησης στο Ιστορικό Κέντρο αγγίζουν το μόλις 3%-4%, ενώ η υπερσυγκέντρωση μεταναστών με νόμιμα ή μη έγγραφα γίνεται χωρίς να υπάρχουν οι αναγκαίες.

- Σε ό,τι αφορά τις περιβαλλοντικές επιδόσεις, η Αθήνα κατατάσσεται 22η στο σύνολο των 30 πόλεων που περιλαμβάνονται στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Πράσινης Πόλης, με

παλαιών κατοίκων να φύγουν από το Ιστορικό Κέντρο εκποιώντας σε ιδιαίτερα χαμηλές τιμές τις περιουσίες τους. Είναι προφανές ότι δεν υποτιμώνται οι ενέργειες που έχουν δρομολογηθεί για την προστασία του Ιστορικού Κέντρου. Όμως, τα αποτελέσματα μιλούν από μόνα. Η ισχύς των παρεμβάσεων των εμπλεκόμενων φορέων είναι πολύ ασθενέστερη από την ένταση των προβλημάτων, ενώ όσο δεν προκύπτει συντονισμός μεταξύ των φο-

Συνέχεια στη σελ. 53

Συνέχεια από τη σελ. 28

βαθμολογία 53,09 στα 100.

- Η θερμοκρασία του αέρα στην πυκνά δομημένη αστική περιοχή του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας είναι υψηλότερη από αυτήν της περιβάλλουσας περιοχής κατά 3-4 βαθμούς Κελσίου. (Σανταμούρης, 2009).

- Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα («Public Issue», 2008), οι κάτοικοι των περιοχών του Ιστορικού Κέντρου αντιμετωπίζουν καθημερινά σύνθετα προβλήματα, όπως η στάθμευση (84%), η παραβατικότητα / εγκληματικότητα (79%), η ατμοσφαιρική ρύπανση (69%), τα ναρκωτικά (64%), οι υποδομές (57%), ο θόρυβος (56%), η αστυνόμευση (54%), η κατάσταση των ελεύθερων χώρων (42%), τα απορρίμματα (42%) κτλ.

- Αντίθετα με τις προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν με το ΠΔ «Περί καθορισμού χρήσεων γης και ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης στην περιοχή Ψυρρή - Κέντρου (Ομόνοιας)», δεν καθορίστηκαν ζώνες αμιγούς κατοικίας, με αποτέλεσμα την αλλοίωση του αστικού ιστού.

- Μειώθηκε η βιοτεχνική δραστηριότητα. Από τις 1.300 βιοτεχνίες που υπήρχαν μέχρι τις αρχές του 1990, έχουν παραμείνει οι 300. Στο διάστημα από 1991-2001 η απασχόληση στη βιοτεχνία μειώθηκε από 55.000 σε 37.000 εργαζόμενους (δηλαδή κατά περίπου 30%). Αντίθετα, η απασχόληση σε μπαρ και εστιατόρια αυξήθηκε από 27.000 σε 47.000 εργαζόμενους, δηλαδή κατά περίπου 90%. Η εξέλιξη αυτή μεταφράζεται πρακτικά σε ένα μάλλον βίαιο μετασχηματισμό της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας σε μία περισσότερο καταναλωτική και ψυχαγωγική κατεύθυνση.

- Περισσότερα από 500 κτίρια στο κέντρο της Αθήνας είναι εγκαταλεημένα. Στο Μεταξουργείο, έχουν καταγραφεί 211 εγκαταλεημένα κτίρια και 110 στου Ψυρρή.

- Οι δημόσιες επενδύσεις για έργα ανάπτυξης και ανάδειξης του

Ιστορικού Κέντρου μέσω της ΕΑΧΑ ΑΕ περιορίστηκαν σε 15 περίπου εκ. ευρώ συνολικά για το διάστημα 2004-2009, ενώ το προηγούμενο διάστημα (2000-2004) ανέρχονταν στα 120 εκ. ευρώ.

- Σύμφωνα με έρευνα της Ένωσης Ξενοδόχων Αθηνών (ΕΞΑ, 2009), καταγράφεται χαμηλή αξιολόγηση από τους αλλοδαπούς επισκέπτες σε ό,τι αφορά τη χρήση των ξενοδοχείων στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας.

- Από το Δεκέμβριο του 2008 μέχρι το Νοέμβριο 2009, παρατηρείται μείωση της ζήτησης στον τουριστικό τομέα με 12% μείωση της πληρότητας (62,1%) και με 8% μείωση των μέσων τιμών ανά δωμάτιο.

- Διαπιστώνεται σταδιακή αύξηση της διαθεσιμότητας εμπορικών χώρων στο Κέντρο (πρόκειται για χώρους που παραμένουν χωρίς μίσθωση). Ειδικότερα, ο Δείκτης Διαθεσιμότητας Εμπορικών Χώρων Αθήνας (2009) ανέρχεται σε 18,8% (Έρευνα ΕΣΑ, 2009), με τη διαθεσιμότητα να αγγίζει το 25% στα Εξάρχεια - Νεάπολη, το 5% στο Κολωνάκι, το 16,4% στους κεντρικούς εμπορικούς δρόμους και το 17% στο Ιστορικό Τρίγωνο.

- Διαπιστώνεται σταδιακή απομάκρυνση παραδοσιακών ελληνικών επιχειρήσεων.

- Με βάση την ετήσια έρευνα του οίκου «Cushman & Wakefield» για το 2009 και για την ιεράρχηση των ευρωπαϊκών πόλεων με βάση τις επιδόσεις τους σε κρίσιμες παραμέτρους του επιχειρηματικού γίνεσθαι, η Αθήνα καταλαμβάνει την τελευταία θέση τα τελευταία δύο χρόνια σε σύνολο 34 ευρωπαϊκών πόλεων.

Από την πλευρά του, ο νομάρχης Αθηνών, Γ. Σγουρός, τόνισε ότι αυτό που ε-

μποδίζει την ανάπτυξη του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας είναι, από τη μια, η έλλειψη πολιτικής βούλησης για συγκεκριμένες ενέργειες και, από την άλλη, οι δυσκίνητες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Υπογράμμισε ότι έχει καταθέσει πρόταση από το 2008 για τη σύσταση ειδικού διυπουργικού και αυτοδιοικητικού συντονιστικού οργάνου, που θα επιβλέπει τη διαδικασία εφαρμογής όλων των ενεργειών αναβάθμισης του Ιστορικού Κέντρου και επέμεινε στην εφαρμογή ενός σχεδίου για την αποκατάσταση των εγκαταλεημένων κτιρίων και τον αυστηρό έλεγχο κτιρίων, στα οποία έχουν εντοπισθεί σοβαρές υγειονομικές παραβάσεις.

Ο δήμαρχος Αθηναίων, Ν. Κακλαμάνης, τόνισε ότι ουσιαστικά λείπει το νομοθετικό πλαίσιο που θα δώσει ουσιαστικές αρμοδιότητες στην πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και κάλεσε τα μέλη της Επιτροπής Περιβάλλοντος να νομοθετήσουν προς αυτήν την κατεύθυνση, επικεντρώνοντας στα ζητήματα της μετανάστευσης, της δημόσιας υγείας, των χρήσεων γης και των αναγκαίων πολεοδομικών και χωροταξικών παρεμβάσεων. Ζήτησε την αλλαγή της πολεοδομικής νομοθεσίας, ώστε να μην καθυστερούν οι πολεοδομικές μελέτες και παρουσίασε τις παρεμβάσεις του Δήμου Αθηναίων για την πεζοδρόμηση της οδού Αθηνάς και για την προ-

στασία της Ακαδημίας Πλάτωνος.

Ο πρόεδρος του ΟΡΣΑ, Γ. Πολύζος, αφού ανέφερε ότι ένα συνολικό σχέδιο για την Αθήνα θα παρουσιαστεί στο νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο που θα είναι έτοιμο τον ερχόμενο Οκτώβριο, τόνισε ότι το μέλλον των πόλεων δε βρίσκεται στις επεκτάσεις των αστικών περιοχών, αλλά σε αυτό που ονόμασε «συνεκτική πόλη» και υπογράμμισε ότι πρέπει να στηριχθούν πολιτικές για την επιστροφή των κατοίκων στο κέντρο.

Η πρόεδρος της ΕΑΧΑ, Ν. Γαλάνη, τόνισε ότι σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία, η ΕΑΧΑ θα προχωρήσει σε παρεμβάσεις στην Ακαδημία Πλάτωνος και θα επεκτείνει τη δράση της και προς τη Λεωφόρο Βασ. Όλγας. Υπογράμμισε ότι η ΕΑΧΑ ΑΕ έχει, ήδη, εκπονήσει μελέτες για περιοχές του Ιστορικού Κέντρου, οι οποίες όμως χρειάζονται την απαραίτητη επικαιροποίηση.

Οι εκπρόσωποι της Κίνησης Πολιτών αναφέρθηκαν στα πολεοδομικά προβλήματα του Κέντρου, στη μαζική συγκέντρωση μεταναστών, στην αυξημένη παραβατικότητα, στην απαξίωση των περιουσιών τους και στην τάση φυγής των κατοίκων και των επιχειρηματιών από το Κέντρο. Κατέθεσαν πλέγμα προτάσεων και ζήτησαν το συντονισμό των συναρμόδιων φορέων.

